

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gl., za pol leta 8 gl., za četrt leta 4 gl. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gl., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poštnina iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gl. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši „gledališka stolba“.

O pravnih stvari, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne stvari, je v „Narodnej tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Znanje prava mej slovenskim narodom.

„Ne navada, žrtev je mogočna vez, ki narod na svoje pravo veže, in komur je Bog dobrohoten, temu prava ne podari. Bog, kate-rega pravo zahteva, nij prokietstvo, ampak blagoslov,“ pravi Ihering. Pred očmi mi je privatno pravo v pravnem našem življenju in reči moram z Iheringom, da nam Bog nij dobrohoten bil, ko nam je po Nemcih recipirano rimljansko privatno pravo podal. Ko smo Slovani, Slovenci na zgodovinskih tleh še mlad narod bili, upotrebljevali smo pravo, ki je mej nami vzrastlo, vzrastlo kakor narodne naše pesni. Akoravno je bil oče starešina v slovenskeji zadrugi dosti veljaven človek, vendar so kolikor toliko besede imeli vsi drugi, kadar je bilo razsojati pravde; vsaj poslušali so, kadar so starešine in župani kako reč razsojali. Tako direktno, kakor pri starih Germanih, pri Slovanih posamezniki nijso odločali pri sodbah, ustav zadruga je to zabranjeval. V zadrugi je starešina bil merodajni sodnik, ki je svoje druge bolj ali menj preziral; vendar, če v poštev vzamemo ozko združeno življenje, ozko zvezo mej očetom in sinovi in družimi udi zadruga, dalje, če pomislimo, da so se starešine več zadrug skupno posvetovali ter, da so se teh zborovanj udeleževali gotovo tudi mlajši; če pomislimo javnost tedanjih posvetovanj in sodb, sprevidimo, da je moralo pravo, ki je tedaj obstajalo le v navadah, biti vsem tako znano, kakor pesni, s kojimi so hodili na delo ali k počitku.

Tedaj je vsak vedel, kako se obnašati v pravnih razmerah in težko je trpel škodo. Sicer je bilo pravno življenje pri poljedelcih-Slovanih v obče le malo in večinoma le v tistej smeri razvito, ki je ravno sezalo v obzor poljedelca. To pravo pa je bilo jasno vsakemu človeku. A vse to neha, ko se v 14. stoletju rimljansko pravo uvede pri Nemcih ter po njih posebno nam Slovincem, primoranim njihovim trabantom, usili s srednjeveško brezozirnostjo. Odslej se izgublja pri nas zadruga in domače pravo. Učeni juristi pridejo ter sodijo. Krasno razvito rimljansko pravo, pomešano s cerkvenim odslej velja v naših deželah. Ali to pravo nij vzrastlo iz narodovega življenja, tuja cvetlica na domačej zemlji.

Preidem žalostne čase srednjega veka, v katerih niti Nemec nij užival urejenega pravnega življenja, še menj pa Slovan, ter stopim v naše stoletje in kmalu v naš čas. Kar je učeni jurist skozi stoletja srednjega in zdanjega veka iz rimljanskega in družega prava presadil na naša tla, imamo vse lepo kodificirano. Ali koliko vé mása narodova o teh zakonih? Prav, prav malo. Le juristi sesmejo

bližati boginji prava, drugi so v tisoč in tisoč odnošajih pravnega življenja postavljeni le na zdravo svojo pamet. Res je, vse se stori, da se postave objavijo, prav po ceni se dobivajo, ali kateri nejurist pride po tej poti do znanja le jedne teh postav.

In če jih kdo bere, koliko je taci, da razumejo precizne stavke! Po porotah se marsikatero dobro zrno useje po pustej pravnej ledini našega naroda, ali tudi po tem potu le malo; kdo posluša porotne obravnave? Samo porotniki in ti so večinoma boljše vrste ljudje. Pa nekaj je. Koliko se pa stori na širokem pravnem polju privatnega prava? Bagatelne obravnave nekaj, pa le nekaj hasnejo, ker se mudi bagatelnemu sodniku: Dosti pravnih je otresti. Pa vendar nekaj je tudi to. Trgovske akademije nekoliko učé, a kolikor sem do zdaj videl, z majhnim uspehom; mladi trgovci v par letih vse naše trgovinsko in posebno menjiško pravo pozabijo. Ali po sumaričnej obravnavi mora sodnik gledati na to, da stranke zavoljo neznanja zakonov škode ne trpé! Nu, saj nij težko, pri tolikih advokatih, kakor jih je po vsej avstrijskeji zemlji, dobiti pravnega nauka. Prav lepo! Ali tam, kjer kupujem, prodajem, ali v zadnjeji uri, kadar testament delam, tedaj nijmam zmirom teh na strani niti „Volksadvokata“, ki mi itak le formulare podaje za to ali ono stvar, a ne pouka o kakej specialnej pogodbi ali o testamentu.

Slovenec je po večjem poljedelec. Človek bi mislil, da je zveden vsaj v vprašanjih lastine in posesti. Nij! On vedno in vedno posest z lastino in narobe meša in tolikokrat velike troške pravnih plačevati mora — po nepotrebnem.

Kako še le bi se izpoznal v dednem pravu. Kolikokrat se brez jurista poslednja volja dela, tolikokrat je za nič! V našem ratarji posebno je pravni čut jako močan; koliko, koliko troškov mora mož brez potrebe plačati, ne gledé druge škode. In koliko, če se zanaša nase pri sklepanji pogodb! Naše ljudstvo, in v tem oziru toliko hvalisano nemško nij na boljem, je strašno nevedno o privatnem pravu. Ne gledé na škodo, ki jo po tem trpi, je pa tudi nezaupljivo proti sodnikom. Pravo mu je neznan in naš človek mnogi pot meni, da se to dá sukati na vse strani; tist, ki je uže dostokrat plačal ukovino, pravi, da je boljša suha pogodba, nego tolsta pravda. Zraven še pride to, da ne vé, kaj se je zapisalo, ker se vse protokolira nemški. To je v etičnem oziru velika škoda za narod.

Če bi še pogledal stran javnega našega prava, moral bi še toliko pisati. Tudi v tem smo strašni reveži. Naši ljudski učitelji morajo ubozemu dečku Bog vé kaj vse ubijati v glavo, česar dobro polovico hitro pozabi ali celo ne

razume; katehizem državljanskega javnega prava se pri nas nikjer ne uči! — Amerikanski deček to vse tako lepo vé!

Slovenski naši juristi nijso najslabši v Avstriji; dosti jih je mej njimi, kojim narodova boljša prihodajost nij deveta briga; tu bi bilo zanje prelepo torišče, na katerem vsa strast miruje. Tu nij politike, tu je ljubi mir doma, če se ta ali on institut našega privatnega prava umevno raztolmači nejuristu. Ne tajim, da je to težko delo: pravo, ki nij iz ljudstva vzraslo, ki so ga učenjaki spisali, ki je kolikor mogoče v abstraktnih pojmih precizno izrečeno, umevno tolmačiti nejuristu; in tudi menj omikanemu nejuristu; pa uže gre, če uvažiš našega kmetiča, našega tržana in meščana, kako on misli, dela in živi.

Lepa naloga bi bila to in morebiti jedna najhvaležnejših najboljšim našim juristom.

Tedaj bi naš „Slovenski Pravnik“ lahko bil najvažnejših listov jeden, imel bi veliko čitateljstvo, kateremu bi dosti dosti koristil. Tako je le strogo za juriste. Kaj ko bi jedenkrat samo za te, drugikat v gori navedenem smislu za večje občinstvo in tedaj po prav nizkej ceni izhajal? Kaj če bi „družba sv. Mohorja“ boljše razprave te vrste tudi priobčevala?

Ali to vse ne bi dosti izdalo. Akoravno se mej našim narodom dosti bere — družba sv. Mohora to jasno svedoči — bi to razširjanje imenovanih poukov ne zadostovalo. Trebalo bi tudi ustnega pouka in prebiranja takih spisov pred večjim občinstvom. Slednjega bi se lahko naši duhovniki in ljudski učitelji priprijeli v nedeljskih urah, se vé da strogo držeči se le dobrih spisov. S—c.

Iz kranjskega deželnega zbora.

VII. seja 13. oktobra 1881.

Poslanec Navratil in tovariši oglašé predlog o gradnji vodnjaka v Črnomelji.

Deželno predsedstvo je izročilo dopis deželnega finančnega ravnateljstva o prevzetju kranjske deželne blagajne po tukajšnjeji c. kr. blagajni.

Po tem dopisu finančno ravnateljstvo pri-voli, da c. kr. blagajna opravlja posel deželne blagajne proti temu, da se bodo vsa opravila vršila na podlagi naredeb, ki veljajo za državne blagajne, in da dežela državi vsako leto povrne 3700 gl. za plačo dveh uradnikov, pokojnino in pisarnične potrebščine, vrhu tega pa še jedenkrat za vselej dá vso pisarnično opravilo za dva uradnika in potrebne denarne shrambe, kakeršne so predpisane za državne blagajne.

Dopis se izroči finančnemu odseku v pretres in poročanje.

Potem pride na vrsto finančnega odseka poročilo o proračunu normalno-šolskega zaklada

za 1882. leto. V ta proračun je mej drugim postavljenih tudi 500 gl. za posebno učenje nemškega jezika na ljudskih dve- in tri razrednicah. Zoper to se oglasi prvi poslanec dr. Vošnjak, ki dokaže, da je plačevanje tacih nagrad nepostavno, ker očitno nasprotuje §. 19 temeljnih državnih zakonov. Vsak lahko ugane, kam merijo take remuneracije, po katerih sovražniki slovenske narodnosti s česoma zopet hoté ponemčiti ljudske šole; a ponemčenje ljudskih šol se ne sme pospeševati z deželnimi novci. Take nagrade bi samo demoralizovale učiteljstvo, ker šolskemu nadzorstvu podajajo sredstva, da vpliva na učitelje, kateri imajo uže itak desti pretrpeti od nekaterih nadzornikov, zlasti od deželnega šolskega nadzornika Pirkerja. Govornik kritikuje delovanje Pirkerjevo in mej družim navaja znane njegove izreke o kočevarskem zarodu in o drastičnem pripomočku zoper degeneracijo kočevarskega stanovništva. Dalje dr. Vošnjak citira besede, s katerimi je Pirker grajal nekega učitelja, ki je s farno duhovščino dobro izhajal, kar deželnemu šolskemu nadzorniku nij bilo po godu. Končno govornik priporoča nasprotnej stranki, naj take nagrade izposluje pri nemškem schulvereinu, a ne pri deželnem zboru.

Potem primere besedo g. deželni predsednik Winkler in na drobno omenja, kako se je gledé učenja nemškega jezika sklepalo v deželnem šolskem svetu, ki z ozirom na postavne določbe nij mogel pritrditi vlani sklenenej želji deželnega zbora, da se nemški jezik uvede kot obligaten predmet v ljudske šole. Ker bi pa v kacam kraji stariši utegnili želeti, da se njihovi otroci uče nemški, zato je deželni šolski svet naposled dovolil, da učitelji ljudskih šol smejo v posebnih urah poučevati v nemškem jeziku, če se potrebno števílo otrok oziroma starišev oglasi za tak pouk, za katerega gre učiteljem odškodnina, ker so le-ti zavezani samo 30 ur na teden poučevati. Vsled tega je bilo teh 500 gl. postavljenih v proračun.

(Dalje prih.)

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 14. oktobra.

Ogrska lista „Pesti Naplo“ in „Egyeteres“ pričakujeta „z veliko skrbljivostjo“ naslednika baronu Haymerlu, naj si bode grof Andrassy ali kdo drugi iz Taaffejeve stranke. Prvi list zahteva od Tisze naj stori konstitucionalno svojo dolžnost, naj vpliva na zunanje razmere, da se ne bode, kakor meni ta list, odločilo sine nobis o osodi Ogrske. „Ellenör“ pravi da ogrsko ljudstvo zopet z zaupanjem vpira oči v Andrassyja. O kandidaturi Tiszinej pa misli ta list, naj bi Tisza ne zapustil ogrske meje.

Če prebiramo zgodovino vseh narodov, ki so se le do nekoliko omike vspeli, našli bomo, da je pri njih ukoreninjeno spoštovanje do umrlih. Naj si je bil kdo tudi sovražnik v življenju zdaj mrtvemu, odpustil mu je, pozabil na prejšnost, čez njegove ustne ne pride žal beseda o umrlem. De mortuis nil nisi bene. In če se vender pri katerem narodu nahajajo še toli popačeni značaji, da vlečejo z bestialnim veseljem na dan grehe umrlega, prekolne jih ljudstvo in z zaničevanjem na nje zre. To so gobe na telesu! Ko je nagle smrti umrl minister baron Haymerle, sočutno je pisalo skoro vse evropsko časopistvo, laški listi imenovali so ga „največjega državnika“. Kako pa pišó o njem **nemško-nacijonalci**? „Neue Freie Presse“ prinesla je dolg članek poln sovraštva, natolcevanj, naštevauje grehov in odrekanje vsake zmožnosti Haymerlu. In zakaj delajo nemški nacijonalci tako? Jedino

zato, ker se Haymerle nij vmešaval v notranjo politiko, jedino za to, ker on nij stavljal zaprek na potu Taaffeju, jedino zato, ker on nij roval z njimi proti ministru za notranje zadeve. Taki so ti ljudje!

Vnanje države.

Iz Petrograda se poroča, da se bode šef cerkvenega oddelka v kabinetu, Mosalov, podal v Rim, da se zopet začne razpravljanje o cerkvenem vprašanju.

Iz Bukarešta se poroča, da se je zopet pričelo posvetovanje o **podunavskem vprašanju** in sicer radi tega, ker je poslala Avstrija ostro noto glede tega vprašanja in ker se snuje avstro-ruska zveza. Rumunci se boje, da bi slabo ne izpalo za nje.

V severnej **Albaniji** še vedno nij miru in reda. V Prizrendu so Arnavti požgali staro cerkev, katero so Srbi visoko spoštovali. Albanski rod Lumljani se je pred kratkim sprijel z oddelkom nizamov, a bil je tepen. Pri tem se je požgalo več vasij.

Zadnji govor Gladstonov v Leedsu je glavna stvar, katero zdaj razpravljajo angleški listi. „Times“ pravijo o tem govoru: „Mr. Gladstone je naredil dober utis. Čas je olajšal britko politiko prejšnje vlade, nikakor pa ne izruval. Vsak more pritrditi Gladstonu, da bi bilo boljše, da bi se bil Afganistan vzel z dobrovoljnimi sredstvi nego z orožjem. Politiko prejšnjega ministerstva so obsodili dogodjaji in zdanja politika Gladstonova ima odobravanje večine narodov“. Da se je Gladston prav kratko izrazil o egiptovskem vprašanju, jemljejo „Times“ z zadovoljstvom v znanje, češ, da aktivni državnik o dnevnih vprašanjih mora biti skrivnosten.

Na govor Gladstonov nij irski vodja Parnell dolgo ostal odgovora dolžan. V nedeljo je sklical zborovanje in pred tem zborom označil govor Gladstonov glede Irske kot brezvesten in nepošten. „Vsakako je dobro znamenje“, dejal je Parnell, „da je bil ta vitez, ta boritelj za svobodo vsakega družega naroda izvzemski irski, primoran odvreči krinko in se pokazati moža, ki je pripravljen ogenj in orožje v domovino irskega ljudstva zanesti, če še pred njim in pred posestniki dežele ne vrže v prah“. . . . Bajé da so Parnella radi ščuvanja zaprli.

O **egiptovskih** razmerah piše „Memorial Diplomatique“: „Kakor se je naprej videlo in govorilo, bode sultan, kakor kaže zdaj zavzeta njegova pozicija, vse storil, da ga kot vrhovnega gospodarja Egipta Francoska in Angleška ne prezirata. On ne bode nikdar dopustil, da bi ga Anglija ignorirala, ker za Abdul Hamida je Egipet tako rekoč rezerva za bodočnost, je dragotina njegove azijske krone. Pri tem pa je imenitno to, da sultana v egiptovskem vprašanju podpira Nemčija.“ Dalje pripoveduje ta list, da bode šlo iz Nemčije več funkcionarjev v Aleksandrijo in Kajiro, da bodo vstopili kot uradniki, svetovalci in administratorji v službo kediva in — sultana, ali bolje, najprej sultana in potem kediva.

Dopisi.

Iz Trsta 10. oktobra. [Izv. dop.] (Velika trgovina na Recu in v Trstu. Tržaška razstava. Zmes.) Uže zadnjič sem poudarjal, kako zelo se napenja ogrsko ministerstvo, da bi veliko kupčijo iz ogrskih in sosednjih dežel v prekomorske kraje privabilo na Reko. Nova jako nizka voznina po ogrskih železnicah do Reke za razno žito, sočivje, oljnata semena, moko in druge jednake pridelke je obveljala 5. dan tega meseca. Ta nova tarifa z drugimi pogodbami daje velikej kupčiji na Recu veliko dobička ter veliko prednost pred kupčijo z istimi pridelki in izdelki v Trstu, kajti od raznih postaj na ogrskih železnicah do Reke se plačuje od vsakih 100 kilogramov (to je od kvintala) po 10 do 27 krajcarjev menj voznine kot za isto daljo v Trst. In kupci, ki le na debelo kupčujejo prek morja z zaznamovanim blagom, vedó pač ceniti tolik dobiček pri voz-

nini. A pomisliti je dalje, da je ogrska vlada z dotičnimi železnicami sklenila tudi posebne pogodbe, po katerih morajo v določenem, jako kratkem času privažati izročeno jim blago do Reke. Zato je ogrsko ministerstvo sklenilo tudi posebno pogodbo z velikim brogarskim društvom „Adria Steamship Company“, ki ima ogrsko prekmorsko veliko kupčijo posredovati in pospeševati v daljne kraje. Doslej ta zadnja pogodba še nij škodila Trstu, ker rečenega društva opravnik na Recu za se pobira prevelike dobičke ter tako tlači in krati dobiček samih kupcev. A odločno ogrsko ministerstvo bode gotovo kmalu odpravilo to oviro daljnega razvoja reške kupčije ter bode ustanovilo popolnem neodvisno in le ogrskej vladi podložno ogrsko „Adria Steamship Company“, ki bode uspešneje konkurirala z Lloydom in Trstom. A vse to napenjanje ogrske vlade ne bode Trsta spravilo v nič, kajti naše mesto ima na razpolaganje mnogo več kupčijske zvedenosti in spretnosti, na kupe cenega denarja in pa preobilo kupčijskih zvez z inostranskim bližnjim in daljnim svetom. Dokler Ogru ne bodo na Recu (ki ima dosti nižje stroške za zakladnice, prevažanje in prekladanje) tega sami ustvarili ali dokler ne bodo iz Trsta nam na Reko zvalili podjetnih in zvedenih kupcev, obilega kapitala in razdrli naših prekmorskih in notranjih kupčijskih zvez ter jih Reki pridobili, bati se nij preteče nam konkurence na Recu. S tem pa nij rečeno, da nam nij treba delati in to tekmovanje ogrskega tržišča spodrivati. Dandenašnji ne padajo več pečeni golobčki z nebes.

Zdaj so premeteni Magjari našli še nekaj družega, kar bi imelo ogrsko veliko kupčijo pred tujim svetom popolnem odcepiti od avstrijske ali cizlajtanske. Njih listi so začeli obravnavati, kako bi se po tujih trgoviščih ustanovili ogrski konzulati ali ogrski kupčijski zastopi, ki bi imeli jedino ogersko kupčijo pospeševati. Tudi vladni krogi ogrski so se uže pečali s tem vprašanjem; in ravno iz vladnih krogov je to vprašanje prešlo v ogrske novine. Res, če pregledujemo imenik avstrijsko-ogrskih konzulov po inostranskem svetu, zadenemo pač le na malo ogrskih imen. To pa je čisto naravno. Rojeni Ogru, mladi odgojenci orientalske akademije na Dunaji, navadno ne morejo strpeti dalje časa v službah pri naših konzulatih. Ker imajo navadno obilo mnogovplivnih pokroviteljev, veljakov in plemenitnikov, pomagajo si od konzulatov navadno k diplomatskim poslanstvom, (ne gledé na to, da je prej leta in leta minister Andrassy Ogru tlačil mej avstrijske poslance), kjer so dosta bolje plačani in imajo mnogo menj dela. Zdaj, rekel sem, bi Ogru radi imeli še svoje kupčijske zastopnike (konzule) v inostranskem svetu, da bi tudi s tem kazali svojo politično mogočnost in notranji avstrijski dualizem. Tej pogubnej nameri se bi uorala naša (avstrijska) vlada upreti z vso silo; ubrani se je lahko po mejsebojnej uravnavnej postavi. Po pogodbi od 21. decembra 1867. leta so na prvem mestu kot skupne zadeve imenovane: „vse vnanje zadeve z diplomatskim in kupčijskim zastopanjem v inostranskem svetu“; in v ogrsko-avstrijskej pogodbi o carini in kupčiji je zopet izrečno povedano: „vse konzulate vodi skupno ministerstvo vnanjih zadev“. Jednako jasno se glasi § 8. dotične ogrske postave XII. od leta 1867.: „Po pragmatičnej sankciji se ima skupna država skupno varovati, uspešno to more storiti le primerno voditeljstvo vnanjih zadev. Mej skupne vnanje zadeve spadajo tudi diplomatska in

kupčijska zastopništva nasproti inostranskim državam". Ministerstvo vnanjih zadev jih vodi s sporazumljenjem to- in inostranske vlade, ki tudi stroške za te skupne zadeve po določeni razmeri plačujeta. Po zdaj veljavnih postavah je tedaj nemogoče, da bi Magjari za ogrske dežele po inostranskem svetu ustanovili posebna kupčijska zastopništva. A ko bi se jim posrečilo to, trpela bi cizlajtanska kupčija, zlasti tržaška kupčija v inostranske dežele. To za- braniti je dolžnost onih krogov, ki so zato po- klicani.

Priprave za razstavo tržaško v bodočem letu le počasi, prav po polzevo napredujejo. On- dan je oficijozna stara „Presse“ (od 4. okt. št. 273) prinesla glasoviti članek: „Triester Ausstellung“, ki razstavi ne obeta nobene po- sebne važnosti. Pravi, da merodajni krogi se ne menijo za tujo misel, ki jo je sprožil na- mestnik Depretis; zato niti župan nij hotel v odboru prevzeti nobenega častnega mesta in to bi vendar moral storiti župan z vsemi mestnimi odborniki, da bi bodoča razstava imela kaj veljave, da bi se res ljudstvo zanjo zanimalo. Ker se to nij zgodilo, nij nobenega navdušenja pri podpisovanju in nabiranju po- trebnega denarja za razstavo. Ne bilo bi to- liko beračenja, ko bi se bil mestni zastop po- prijel načrta; brez dvoma, bi bili uže davno nabrali dovolj denarja in potem bi drugo leto bila razstava res prav praznik naroda in mesta. A tako nesrečna razstava še na vitez ne bode proslavljala tega, kar bi imela (nam- reč petstoletnega skupnega političnega življe- nja našega mesta z habsburškimi deželami). Kdo bi se čudil temu, ker so v hiši usilili ljudem praznik, o katerem le-ti nečejo nič ve- deti; tujci po nepotrebnem nam razstavo na- pravljajo. „Domoljubja“, pravi dalje Presse, „to počenjanje ne bode rodilo in prebudilo, še celo potlačilo ga bode.“ Independenta so uže je- denkrat zgrabili, ker je po svoje tolmačil ime- novani članek. Naša stara tetka, glavni organ odbora za razstavo in našega namestništva, pa se je močno jezila nad Presso ter v svojej ne- premišljenjej jezi zopet izjavila besede in misli, ki so močno zbadale vse kroge, ki ne goré za razstavo. Zato je južna železnica ondan po- darila 5000 gld.; — tako bi imeli zdaj okolo 102.000 gld. — na papirji!

Za ruske židove so bili v Trstu nabrali 20.380 frankov, katere je odbor poslal ime- nitnej „Alliance israelite“ v Parizu.

Nekdanja Tonellova ladjedelnica je zadnja leta stala zaprta. Zdaj pa je to „Navale Adriatico“ kupila neka francoska banka („Ban- que de Lyon et de la Loire“), ki bode z nova jela v njej delati ladije. Nje predsednik Sa- vary se zdaj z ministerstvom na Dunaji pogaja, da bi privolilo tu v Trstu ustanoviti še po- sebno namorsko banko (banca marittima. Kaj pa je z našo primorsko domačo banko? Nič se ne sliši, ali jo bodo ustanovili.

Grof Bombelles, pravijo, je bil zadnjič v Trstu, da je ukazal v gradu Miramare pri- pravljati potrebno za sprejem in bivanje cesar- ičine Šefanije. Tedaj naši okoličani bodo v Miramar dobili cesaričino jin morebiti tudi ce- sarjeviča, ne pa svetega očeta iz Rima. Go- tovo jim bode to še bolj po volji. Da bi se le uresničilo!

Domače stvari.

— (Kranjski deželni zbor.) Pred- včerajšnja seja našega deželnega zbora je tra- jala do 1/25. ure popoldne in vendar meri- tortno rešila le dve točki dnevnega reda, nam-

reč tretjo in četrto. Največ časa je povzela razprava tretje točke o proračunu normalno- šolskega zaklada za 1882. leto, ki je bila še-le ob dveh pri kraji. Vse druge točke dnevnega reda so preostale za prihodnjo VIII. sejo, ki bode danes ob 10. uri dopoldne. Nje dnev- nem redu so novo dodane še naslednje točke: 6. Utemeljenje predloga g. poslanca Navratila o tem, da bi se občini Črnomaljskej za na- pravo vodnjaka dovolila podpora. 7. Poročilo finančnega odseka o gradnji blaznice na Stu- deni in o popravi blaznice v Ljubljani. (Pril. št. 49.) 8. Poročilo finančnega odseka o name- ravanih Savski breg branečih zgradbah pri Gorenjej Savi in gledé deželnih doneskov za uravnanje Save poleg Laz in Ježice ob državnih stroških. (Priloga številka 50.) 9. Ustna poročila finančnega odseka: a) o ra- čunskem sklepu deželnega zaklada za l. 1880. (K prilogi št. 1.); b) gledé doneska za mode- lirsko šolo k predlogu 4. letnega poročila na strani 9. in 199.; c) o prošnji gimnazijskega ravnateljstva Kočevskega gledé podpore za uboge učence; d) gledé doneska za Kranjske dijake na živinozdravniškeji šoli v Beči, stran 68. do 71. letnega poročila. 10. Ustna poročila gospodarskega odseka: a) o pritožbi graščine Vipavske zoper deželno-odborovo rzsodbo; b) o prošnji davčne občine Želimeljske za pre- naredbo deželne postave od dné 25. novembra l. 1880. št. 16; c) o prošnji okrajno-cestnega odbora v Loži zastran cestnih mitnin in o iz- javi trgovinske in obrtne zbornice gledé tega predmeta; d) o prošnji za potrjilo okrajno- cestnih odborov v Postojni in v Senožečah zaradi neke cestne skladbe poleg Brinja. 11. Ustno poročilo gospodarskega odseka zastran volitev v reklamacijsko komisijo.

— (Slovenci. Etnografska bi- lješka.) Pod tem naslovom opisal je g. Lju- devit Bukovič v beletrističnem listu „Slo- vinac“ izhajajočem v Dubrovniku na kratko bivališče in razvijanje Slovencev, njihove obi- čaje in jezik. Svoj spis pa končuje z nasled- nimi besedami: „Lijepo se je več rascvao je- zik slovenski i njegova književnost te očevitno sve više i više napreduje. Slovenski će na- rod, ako Bog da, do skora uziruč se u prve kulturne narode u Evropi, poskočiti na da- leko, što mu mi iz srca želimo.

Razne vesti.

* (Dragi stavbeni prostori.) V Parizu so se prodale tri parcele, izmej katerih meri jedna 16 □ metrov, druga 3 1/2 □ metra in tretja 40 □ metrov; te parcele so se pro- dale za 117.633 frankov, torej 1965 frankov za štirjaških meter. V Parizu se torej ne mo- rejo prav ceno zidati hiše.

* (Kaznovana nečimernost.) Na Du- naji je bil obsojen nekov zdravnik v 50 gold. globe, ker si je pridél naslov: „Medicine pro- fesor in ud medicinske fakultete“. Kaj jedna- nega bi se moglo tudi pri nas primeriti neka- terim gospodom, ki se kaj radi dajo nazivati večjimi naslovi, kakor jim pripadajo.

* (Hrepenenje po samostanu.) Jednoindvajsetletna deklica Ana Klement zbe- žala je v Feldsbergu po noči iz stanovanja svojih roditeljev, zapustivši pismo, v katerem je izjavila, da se hoče podati v samostan, če bi je pa tam ne pustili, hoče iskati smrti v valovih. Kje je dekle, se še nij zvedelo.

* (Živahna pripovedovalka.) Iz Wildnesa na Angleškem se poroča: Tgovec po imenu Birchall sešel se je prešlo soboto v go- stilni z znancem, ki mu je pripovedoval, da se misli v Ameriko preseliti. Pri tem je vpra- šal Birchalla, kaj mu bode dal seboj v spomin. „Dober, dvoceven samokres,“ mu je odgovoril Birchall. Takoj je poslal Birchall natakarka na

svoj dom po samokres. Natakarka ta pa je bil malo radoveden, poskušal je samokres, a sproži se in krogla mu zleti skozi glavo. Birchall zve- devši nesrečo, hitel je domov in vprašal po- strežnico, kako se je samokres sprožil. Ta je skušala popolnem vse posnemati, kar je delal natakarka: napela petelina in sprožila. Krogla je šla tudi njej skozi glavo. Obe osobi sta bili takoj mrtvi.

Narodno-gospodarske stvari.

Predavanje o praktičnem kmetijstvu za ljud- ske učitelje po kmetijskih šolah.

Pod tem naslovom prinesel je „Slovenski Narod“ dné 6. t. m. v svojej 227. številki neko teoretično izjavo g. K. proti upeljavi praktič- nega kmetijskega tečaja za ljudske učitelje na deželnej sadje- in vinorejnej šoli na Slapu mej velikimi počitnicami. Pravi mej drugim, da je začel deželni odbor v tej zadevi staro — tako rekoč nerabljivo ali zavrženo — reč zopet pri- poročati. Ako se nijso bivši jednaki tečaji, ka- keršni so bili zadnjikrat leta 1875. v posledic- ah za napredek plodunosno izkazali, krivde nij iskati v tem, da so se mej toplimi počitni- cami vršili, nego v tem, da so bili bolj teore- tično, nego praktično osnovani, in da se po- zneje tudi od zadevajočih obiskovalcev zahte- valo nij, svoje tam pridobljene vede o kmetij- stvu na svojih šolah dejansko upotrebjevati. Resnično pa je, da naše ljubljansko učiteljske gledé kmetijstva še prav nič deželi koristilo nij in tudi pod zdaj obstoječimi pogoji nič sto- rilo ne bode. Kaj za to nijmamo nobene mero- dajne oblastnije v deželi, katera bi vso reč mogla v pravi tek spraviti? Nij baš naravna posledica, da bi morala tu imeti le plesnjevo- egojistična teorija neprikrajšane meje in prosto roko na kvar deželnega blagostanja, nego more in mora se stvar v pravi tir in tek spraviti, a kako? — to prepušča se za blagost dežele unetim in zvedenim krogom.

Da je pa povzdiga kmetijstva splošna in nujna potreba postala, sprevidi lahko vsak, kdor ima za dobro stvar le na pol pozorno oko. Pusti Kras se ne bode pogozdil toliko časa, dokler vsak posamezni posestnik iz prepričanja svojih golin z drevjem nasajati pričel ne bode; kmetijstvo pa tudi ne bode uspešno napredo- valo, dokler se kmetijski pouk kot obligatni predmet v ljudske šole cele dežele faktično ne upelje. To sta dve goli in neovrženi resnici.

Vse to preudarjati in premišljevatii pričeli so v poznejših letih tudi aktivni ljudski učite- lji na deželi vedno bolj.

Dokaz temu so okrajne letne učiteljske konference. Tako so sklenili lansko leto učitelji postojinskega okraja pri svojej okrajnej letnej konferenci, da je nujna potreba kme- tijski pouk v šole tega okraja upeljati; ker je pa mej njimi še ogromna večina takih, ka- teri nikdar prilike nijso imeli, v kmetijstvu izo- braziti se, sklenili so bili jednoglasno, se v pe- ticiji za upeljavo praktičnega kmetijskega te- čaja za učitelje na deželnej sadje- in vinorej- nej šoli na Slapu do deželnega zbora obrniti, kar se je tudi zgodilo. Pozneje se je isto leto kmetijski nauk na ljudskih šolah meseca sep- tembra pri letnem zboru „slovenskega učitelj- skega društva“ v Ljubljani temeljito pretresal. Tudi ta zbor je v prospeh kmetijstva za dobro spoznal, da se na ljubljanskeji preparandiji za bodoče ljudske učitelje teoretično-praktično kmetijstvo kot obligatni predmet upelje, za kar bi naj se zdanja teorija popolnem zavrgla, a nastavljal se tja v kmetijstvu popolnem iz- vežban učitelj; za praktične vaje nasvetovala sta se botanični vrt in pa vrt c. kr. kmetij- ske družbe kranjske. Dalje spoznalo se je kot nujna potreba, da se tudi onim učiteljem v službah na deželi, kateri nijso prilike imeli v kmetijstvu poučiti se, zato prilika na doma- čej deželnej napravi privoščii in preskrbi.

In tako bil bi namenjeni praktični kme- tijski tečaj za velikih počitnic jedino le stare- jim ljudskim učiteljem odmerjen; kadar bi vsi na vrsto prišli, prenehal bi sam ob sebi zopet, ker bi mlajši bodoči učitelji, ko preparandijo dovršijo, tudi v kmetijstvu na vse strani dobro izvežbani morali stopiti mej narod v delovanje.

Gospoda K. pasus: „In v osmih tednih naj se človek izuri v kmetijstvu?“ „Smešno“, — v resnici le njega samega smeši. Njemu morajo ljudski učitelji ali za popolne glupce ali pa za kake mestne male otroke veljati, kateri o naravi in njenih zakonih prav nikakršnega pojma nimajo. Naravoslovje in kmetijstvo sta v najtesnejši zvezi; v naravoslovju mora pa dandenes tudi ljudski učitelj vsaj teoretično podkovan biti, ako hoče svojej nalogi zadostovati; njemu družega treba nij, nego to, da se privadi predpisani naravoslovni in prirodopisni nauk za šolo praktično s kmetijstvom zjedinjvati, za kar pa ne potrebuje ravno časa pol večnosti. To doseže se v nekolikih tednih, in kdor ima veselje, pridobi si lahko na štirtedenskem praktičnem — ne teoretičnem — kmetijskem tečaju toliko najpotrebnejše vede o kmetijstvu, da more potem sam uspešno dopoljevati jo. V dokaz temu navedem naj tukaj le tak praktični tečaj, kakršen se je l. 1875. na mariborskeje deželneje sadje- in vinorejneje šoli vršil, v katerega bilo je tudi iz Kranjskega 7 učiteljev odposlanih. Vsi ti, kar je meni znano, so si tam v štirih tednih najpotrebnejšega gledé kmetijstva na podlagi praktičnega pouka v tolikej meri pridobili, da, ako le hočejo, kmetijstvo v svojih šolah lahko z najboljšim uspehom poučujejo, in to ne le teoretično, temveč tudi praktično.

Smelo in iz prepričanja trdim, da tri do štiristo ljudskih učiteljev more glede kmetijstva po šolah na deželi v jednom samem letu veliko več storiti, nego popotni učitelj skozi celo življenje in če bi se trudil za žive in za mrtve. Se ve, da učiteljem naj se poprej tudi prilika dá, praktično izvežbati se v kmetijstvu.

S tem pa nečem reči, da popotnega kmetijskega učitelja dežela ne potrebuje. Ne, — potrebuje ga. In ta naj bi bil izvežbani kmetijski učitelj ljubljanske preparandije, kateri bi imel kmetijska predavanja zdaj tu zdaj tam po deželi ter ob priliki tudi v ljudskeje šoli kmetijstvo kot obligatni predmet nadzoroval.

Ker so se ljudski učitelji uže sami dramiti in za kmetijstvo zavzimatei začeli ter žele priboriti si prilik in to praktičnih, da se v kmetijstvu primerno izurijo, čemu se jim polena pred noge mečejo in njihovemu prizadevanju zadržki nastavljaajo. Kdor ne more ali neče, ali pa tudi ne umeje njihovih dobrih namer pospeševati, naj rajši molči in se ne utika v stvar!

S takim postopanjem se deželi gotovo nič ne koristi, samo moti se napredek njenega gmotnega blagostanja.

Mali soldi, katere praktično osnovan kmetijski tečaj za ljudske učitelje na deželneje sadje- in vinorejneje šoli na Slapu stane, bodo v kratkem času povračali ne le obresti, nego podvojeni kapital na leto. R.

Dunajska borza 14. oktobra

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih . . .	76	gld.	70	kr
Enotni drž. dolg v srebru . . .	77	"	85	"
Zlata renta . . .	94	"	30	"
1860 drž. posojilo . . .	131	"	75	"
Akcije narodne banke . . .	830	"	"	"
Kreditne akcije . . .	368	"	50	"
London . . .	118	"	45	"
Srebro . . .	"	"	"	"
Napol. . .	9	"	37	"
C. kr. cekini . . .	5	"	61	"
Državne make . . .	57	"	80	"

Št. 14.104.

(574—3)

Oznanilo.

Podpisani mestni magistrat razglašá, da se bode vsled dotičnega sklepa tukajšnjega mestnega zbora dné 19. septembra 1881 svinjski sejem, ki je bil do zdaj na obrežji pred nekdanjo sladkornico, od 1. novembra t. l. naprej ob letnih sejmih in tržnih dneh na prostor poleg nove mestne klavnice prestavil in posihmal le tukaj vršil.

Mestni magistrat v Ljubljani,

dné 4. oktobra 1881.

Župan: Laschan.

P. n.
Gospodom naročevalcem na

ribniška vina

se naznanja, da se ne more radi premnozih naročil vsem prekušenj poslati. — V zalogi je še dobrega namiznega vina 180 hektolitrov á 12 do 14 gld. od leta 1879, 1880. — Za dobroto se garantira.

Spoštovanjem
Stanislav Klaič,
oskrbnik graščine Ribnik.

(578—2)

Primarij

Dr. J. DORNIG

stanuje zdaj na (572—3)

Kongresnem trgu št. 7, I. nadstropje,

ordinira od 2. do 4. ure.

Tuici

13. oktobra:

Pri Slonu: Justu iz Motnika. — Dolenc iz Slapa. — Bettelheim z Dunaja. — Helfert iz Gorice. — Eigner iz Spitala. — Kerschbaum iz Dobra.

Pri Misiči: Lewy z Dunaja. — Herdan iz Brna. — Kiewitz iz Dola. — Berta z Dunaja.

Filharmoničnega društva šola trobcev.

Dné 15. oktobra t. l. začne se v godbenej šoli filharmoničnega društva v Ljubljani poučevanje v trobilih in sicer:

Flavta (učitelj g. Jos. Twrdy);

oboa in fagot (učitelj g. Sklenaf);

Klarinet (učitelj g. Jete);

troba, gozdni rog in surma (učitelj g. Stiaral).

Honorar znaša mesečno 1 gld. za društvene ude in njihove sorodnike, 2 gld. za neude; vender je ravnateljstvo tudi pripravljeno, ubožne učence oprostiti plačevanja honorara.

Oglašá naj se pri g. godbenem ravnatelju Nedvedu, Gosposke ulice, knežji dvor št. 14, II. nadstropje mej 1/2. in 1/2. uro.

V Ljubljani, dné 10. oktobra 1881.

(577—3)

Ravnateljstvo.

Proti napanjanju,
želodčneje kislini,
hemoroidom,
telesnem zabasanju,
jetrneje in želčneje bolečini,
nečisteje krvi,
krvnem natoku,
proti glavi in prsim.

Po specijalnem
zdravniškem predpisu
narejeno.

Glavni deli:
Ekstrakti iz švicarskih
medicinalnih zelišč.

Koristneje in ceneje
kakor vse
kisle vode.

Lehno topeče.

Rabljivo za bolnike vsake
starosti.

Absolutno neškodljivo.

Prospekti, ki mej drugim
obsezajo tudi mnoge sodbe
iz strokovnjaških krogov o
vplivu in neškodljivosti, se
dobijo v doli naznanjenih le-
karnah zastoj. Izrečno naj se
zahtevajo lekarnarja Rihard
Brandt-a švicarske kugljice, ki

se dobijo le v kositrenih dozah, s 50 kugljicami á m. 1.— in v manjših dozah po 15 kugljic á 30 pl. Vsaka škatljica pravih švicarskih kuglic mora imeti gornji etiket, beli švicarski križ na rudečem dnu predstavljajoč in podpis izdelovatelja.

(358—3)

V Ljubljani: lekarnar Mayr.

Dvanajsta redna

glavna skupščina kranjske obrtne družbe

v Ljubljani

v 28. dan oktobra 1881 ob 4. uri popoldne
v direkcijem bureau družbe.

Dnevni red:

- Poročilo o uspehu pretečenega službenega leta.
- Poročilo pregledovalnega odseka.
- Volitev vseh udov upravnega sveta, ker je potekla doba poslovanja po §. 25 pravil.
- Volitev ravnatelja po §. 25 pravil.
- Volitev pregledovalnega odbora.

Gospodje delničarji, ki hočejo glasovati, prosijo se v smislu §. 10 statutuov, naj svoje delnice vsaj do dné 20. oktobra t. l. vložé v družbeneje blagajnici ter vzejó legitimacijske karte.

(568—3)